

Endda er det hovedsagelig udviklingen i Vestgrønland fra Kap Farvel til Upernavik, der er beskrevet; forholdene i Østgrønland og Kap York-egnen træder kun glimtvis frem.

Når skildringen er blevet så omfattende, skyldes det for en stor del, at materialet ikke tidligere har været benyttet. Finn Gad har derfor ment det nødvendigt at gå i detaljer vedrørende adskillige problemer og spørgsmål, der ellers kunne have været behandlet i en række mindre studier. Som den første større Grønlands-historie er bogen derved blevet så meget mere værdifuld. Det er dog et spørgsmål, om den ikke ville have vundet i læselighed, om skildringen havde været strammet en del. Tilfældigheder og det offentlige træghed er væsentlige elementer i denne periodes Grønlands-historie, og de lange udredninger af den danske regerings bestræbelser for under uhyre vanskelige forhold at fremme mission og handel er ikke altid lige spændende. Så er der langt mere liv i afsnittene om grønlandske befolknings- og kulturforhold, om kulturpåvirkningen og den grønlandske befolknings reaktioner. Som grundlag for forståelsen er det udenrigs- og statspolitiske problemkompleks dog også af betydning, og med skildringen af disse forhold kaster Grønlands-historien tillige lys over væsentlige sider af regering og administration under enevælden.

En række kortskitser, det omfattende noteapparat og meget udførlige personnavne- og sagregistre gør det let at arbejde med bogen, der ligesom første bind er smukt illustreret, om end illustrationsmaterialet, især for tiden efter 1750, for en stor del svigter.

Ole Degn

*Bo Bramsen: Ferdinand og Caroline. (Gad 1968). 206 s.*

*Samme 2. udv. udg. (Politikens Forlag, 1969). 336 s.*

Gads Forlag udgav til nytåret 1968/69 en bog om prins Ferdinand og prinsesse Caroline, forfattet af forlagsdirektør Bo Bramsen. Den foreligger nu i udvidet udgave som første bind i et nyt historisk bibliotek, som Politikens Forlag vil udgive; det skal fortrinsvis rumme bøger om personer i 2.-3. parket.

Det er en god optakt, den nye skriftrække får. I og for sig bygger bogen ikke på indgående kildestudier, men på den foreliggende litteratur. Det er imidlertid imponerende, hvad dette har kunnet give. Meget vil mange læsere måske kende; men der er næppe nogen, der tidligere af de spredte oplysninger har kunnet skabe sig blot nogenlunde det helhedsbillede, her gives. I den udvidede udgave er der taget en hel del med, som nok ligger i yderkanten af emnet; men det belyser dog godt det miljø, hovedpersonerne udgik fra. Selv om historikeren af faget undertiden må føle kilderne noget overfortolkede, står der det tilbage, at både han og den i øvrigt historisk interesserede både vil blive fængslet og belært af den oplag: skrevne bog, der tillige er fortræffeligt og ofte overraskende illustreret.

Vagn Dybdahl

*Arne Hoff og Anton Hvidt: Den danske reserveofficer 1842-1967. (Reserveofficersforeningen i Danmark, 1967). 160 s.*

Det er fortrinsvis det ydre og det formelle, der er emnet i bogen. Der siges noget om de forskellige bestemmelser for reserveofficerer, lidt om

forholdet til andre befalingsmandsgrupper, og det garneres med en række værdiladede betragtninger. Til gengæld får læserne ikke meget at vide om reserveofficeren: antal til forskellige tider, opgaver, hvilke samfundsgrupper, der leverede reserveofficeren, om uddannelsen havde indflydelse i det civile liv og meget andet, som en historiker ville spørge om. Emnet havde fortjent en fagmæssig behandling.

Vagn Dybdahl

*D. G. Monrad Breve. Udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab ved Svend Hauge. (Gad 1969). 462 s.*

Da Monrad ikke blot var en af Danmarks største statsmænd og religiøse tænkere, men også en af dets mest spændende personligheder i det 19. årh., har interessen for ham altid været stor. En række artikler og bøger om Monrad, heriblandt hele tre disputater (Bagges, Hauges og Nyholms) har således set lyset. Ligeledes er der udgivet en stor del af hans breve, som dog væsentlig har belyst hans politiske og gejstlige virksomhed. Nærværende udgave derimod sigter især mod Monrad som privatperson, idet Hauge har ønsket at få korrigeret de ofte »haarde og afvisende Domme«, der på grund af Monrads »ofte tilknappede, undertiden afvisende Væsen« (s. 17) er fældet over ham. Disse domme var dog kun fremherskende på Monrads egen tid og er siden blevet afløst af et langt mere nuanceret og i det hele velvilligt billede af såvel mennesket som politikerens Monrad. Alligevel er denne udgave, der væsentlig omfatter tiden mellem 1864 og Monrads død i 1887 og især indeholder breve til børnene Viggo og Adda, højst fortjenstfuld, da den bringer læseren så nær ind på livet af

den ældre Monrad som nogensinde. I disse familiebreve optræder Monrad dog ikke blot, som Hauge synes at mene, som den »kærlige, omsorgsfulde Familiefader« (s. 18), men også med den til egocentricitet grænsende selvoptagethed, som hans samtid ikke uden grund kunne have svært ved at døje. Brevene har også deres betydelige interesse ved at vise Monrads fortsat store og stigende engagement i det politiske liv, som 1864-katastrofen, hans egen skyldfølelse herover og hans konsekvent hegelsk dialektisk prægede midterposition mellem venstre og højre afgørende bidrog til at udelukke ham fra aktiv deltagelse i, indtil det i 1882 lykkedes ham at komme ind i folketinget. Monrads politiske engagement belyses også af den sidst i udgaven optagne brevveksling mellem Chr. IX, dronning Louise og Monrad og af hans breve heri til F. M. Knuth, H. Carlsen, C. F. Allen og Chr. Richardt. Brevene giver ligeledes et levende indtryk af, hvorledes det sympatisk nok ikke blot var kongens, højres og venstres mistillid til ham, men nok så meget forfatningslivets stagnation og dermed faren for grundlovens undergang og absolutismens genindførelse, der pinte ham.

Teknisk set er udgaven imidlertid ikke imponerende. I stedet for den irrelevante skildring i den omstændelige indledning af afslutningen på Monrads liv (s. 24–28) havde man gerne set anført Hauges editionsprincipper, som er svære at få øje på. Registret er således yderst mangelfuldt. Så prominente personligheder som fx. Shakespeare, Bismarck, Cantu, Hørup og Tietgen savnes. Mange i registret er ikke nævnt alle de steder, hvor de optræder i teksten, kultusminister Fischer således ikke det centrale sted, hvor han karakteriseres (s. 194). Noteapparatet er uden konsekvens, med